

می‌توانست شاخص باشد اگر...

نگاهی به نمایش «پروین» به کارگردانی حسین کیانی

رضا آشفته منتقد تئاتر

آن‌که همه بازیگران کمابیش شناسنامه تئاتری دارند وازوقار ویژه حضور در صحنه برخوردارند اما انگار همین یکتا شدن این افراد نسبتا غریبه و دور از هم هنوز ممکن نشده است. چه بسا کیانی بتواند در کارهای بعدی اش با همین بازیگران یک کار شاخص را ببندد؛ مشروط براین‌که آدم‌ها بتوانند با همگرایی و هماهنگی در کنار هم نسبت به متن و زیرلایه‌هایش حساسیت مشترکی داشته باشند.

در نمایش پروین، امین زندگانی که سال‌ها در تئاتر تجربه داشته، با آن‌که در این سال‌ها کمی از این‌حال‌وهوا فاصله گرفته اما همچنان با توش و توان بسیار از پس ارائه نقش سرهنگ برمی‌آید و بر ستمگری او بر زنان و حتی بر دیگر اشخاص جامعه تاکید می‌شود و این حس و حالت ناشی از بازی اوست که ما را در برابر این ستمگری و بیداد بیدار می‌کند.

مجید رحمتی، دیگر بنابر تجارب بسیار زیاد و متنوع فراتر از یک بازیگر به‌عنوان یک مولف، حضور خلاقه‌تری را در صحنه ابراز می‌کند برای این‌که برخوردار از تکنیک‌های بسیاری است و چه در فضای نمایش‌های ایرانی و چه در فضاهای واقع‌گرایانه و حتی بسیار مدرن کم نمی‌آورد و افزوده‌هایی با خود را نیز به صحنه می‌آورد، این یعنی کامیابی یک بازیگر. مریم ندایی با آن‌که دوراز پایتخت بوده، نوع ارائه نقش زن خدمتکار دال بر سال‌ها تجربه درست و درمان در شهر اردبیل است و همین نگاه حرفه‌ای است که او را در صحنه بی‌تاب می‌کند، بلکه بر هوشیاری‌اش در ارائه زیر و بم نقشش بیفزاید. جواد مولانیا در نقش آرشاک ارمنی نیزکم نمی‌گذارد و اگر اغراق شده بازی می‌کند، شاید دلپیش تئاتری بودن نقش باشد که در آن دهه‌های دور همه بازیگران بنابر شیوه تئاتریکال و اغراق‌های شدید در صحنه حضور می‌یافتند.

جواد یحیوی یک برادر بزرگ‌ترا را به درستی بازی می‌کند، هرچند روایت از تصویری که از این مرد است با آنچه کیانی نوشته و اجرا کرده بسیار متفاوت است اما در این متن، پروین از نگاه کیانی قابل رصد شدن است و نه واقعیت محض که نویسنده و کارگردان از آن پررئز کرده. هوشنگ قوائلو در نقش معین‌الحکما به درستی اما خیلی کوتاه در صحنه حضور می‌یابد و نسبت او با پول و درمان اشتباه و توجیه مرگ پروین بر اثر این تشخیص و نسخه اشتباه داروها، قابل تصور تر خواهد شد اما همه چیز به آنی ممکن شده است.

مهران رنجبر در نقش نصرا... یا برادر کوچک‌تر که یک مبارز و سیاست‌پیشه بی‌عمل است، به گونه‌ای دارد یک تاریخ را بنابر همین بی‌عملی‌ها زیر سوال می‌برد. مردان چپی که نتوانسته‌اند در کارزار سیاست هیچ‌گاه موفق باشند.

اکرم محمدی، دیگر خیلی از تئاتر دور افتاده و شاید سخت باشد آندنش بر تئاتر اما پروین همچنان می‌تواند ما را امیدوار نگه‌دارد که اگر این حس‌وحال حضور تداوم داشته باشد. این ایستایی و کم‌اشباهی شامل حال او نیز برای ارائه نقش مادر خواهد شد و...

به‌هر حال اینان هنوز در کنار هم نتوانسته‌اند اصطلاحا بسیار کوک باشند و در هماهنگی با هم حس‌وحالی فراتر از انتظار را برای نمایاندن اجرای پروین تدارک ببینند با آن‌که اجرای‌شان همچنان دیدنی و قابل تامل و باور است.

کتاب جدید فرهاد حسن‌زاده برای بچه‌ها

انتشار کتاب‌های تألیفی خوب از نویسندگانی که امتحان‌شان را پس داده‌اند، خبری است که همیشه خانواده‌های دارای کودکان کتابخوان با علاقه پیگیری می‌کنند. کتاب «یک کار خیلی مهم» نوشته فرهاد حسن‌زاده به‌تازگی توسط انتشارات فاطمی منتشر و راهی بازار نشر شده است. این کتاب یکی از عناوین مجموعه «کتاب‌های طوطی» است که این ناشر برای

کودکان ونوجوانان منتشر می‌کند. فرهاد حسن‌زاده، نویسنده این کتاب متولد سال ۱۳۴۱ در آبادان و نویسنده منتخب جایزه جهانی هانس کریستین اندرسن است. آواز نوجوانی داستان و نمایشنامه می‌نوشت اما اولین کتابش را سال ۱۳۷۰ با عنوان «ماجرای روباه و زنبور» چاپ کرد. حسن‌زاده کتاب‌های زیادی برای بچه‌ها نوشته که خیلی از آنها به زبان‌های دیگر ترجمه شده‌اند. داستان کتاب

حجت‌الاسلام والمسلمین حمید پارسانیا در گفت‌وگو با «جام‌جم» تاکید کرد

غدیر؛ ذخیره الهی برای امت اسلامی

غدیر شاید در نگاه ابتدایی نقطه انفصال باشد و آغازی برای جدایی مسیر تشیع و تسنن اما حجت‌الاسلام والمسلمین حمید پارسانیا نگاه دیگری به این رخداد مهم تاریخ اسلام دارد و ضمن بررسی شرایط و زمانه امت اسلامی پیش از ماجرای غدیرخم، انتخاب امام علی(ع) به عنوان ولی و جانشین رسول خدا(ص) و نیز تحلیل اوضاع سیاسی اجتماعی و فرهنگی بعد از رحلت پیامبر(ص)، واقعه غدیر را یک فرصت می‌داند؛ فرصتی که می‌تواند شیعیان و اهل تسنن را در کنار هم قرار دهد و وحدت اسلامی را معنا ببخشد. حجت‌الاسلام پارسانیا در این گفت‌وگو به اختصار، سه برهه تاریخی مهم مرتبط با واقعه غدیرخم را تشریح می‌کند که تصویری روشن‌تر از زمانه پیش روی ما تجسم پیدا کند و سپس اظهاراتش را درباره امت اسلامی و وحدت در این امت را تبیین می‌کند. او استاد دانشگاه، پژوهشگر و نویسنده ایرانی و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی است که از دانشگاه تهران در رشته جامعه‌شناسی فارغ‌التحصیل شده است، دانش‌آموخته حوزه علمیه قم و از شاگردان آیت‌ا... جوادی آملی محسوب می‌شود.

آذر مهاجر گروه فرهنگ و هنر

۱/ واقعه غدیر گویا در دوره‌ای از تاریخ گم شد و بعد از آن هرگز مسلمانان دوره‌ای شبیه به بازه زمانی بعد از غدیر تا رحلت پیامبر(ص) را تجربه نکرده‌اند. علت این امر چه بود؟

فاصله بین وقوع غدیرخم تا رحلت حضرت نبی‌اکرم(ص)، در حقیقت روز اكمال دین و تمام نعمت الهی بود. بعد از فتح مکه تا زمانی که نبی‌اکرم(ص) به حجت‌الوداع آمدند و حادثه غدیر را رقم زدند، اسلام و توحید در فرهنگ شبه‌جزیره تثبیت شد. چون به مدت حدود ۲۱ سال قبل از فتح مکه، شبه‌جزیره در حال مقاومت بود؛ ۱۳ سال در مکه و بعد هشت سال در مدینه. بالاخره در فتح مکه این آیات نازل شد؛ اِذَا جَاءَ نَصْرُا... و الفتح، و رأیت الناس یدخلون فی دین...! آفواجاً. از این زمان بود که فتح و نصرت برای کلمه توحید و آن جریان اجتماعی که نبی‌اکرم(ص) برمدار توحید ایجاد کرده بود، در شبه‌جزیره مستقر شد. قبل از آن، نظام قبیله و عصبيت و نظام جاهلی قبل از اسلام غالب بود. این نظام جاهلی ۲۱ سال مقاومت کرده و دو سال بود که در شبه‌جزیره به تعبیر قرآن ایمان نیاورده بلکه تسلیم شده بودند.

قاعدتا در این فرصت دو ساله، فرهنگ جاهلیت مغلوب شده اما حذف نشد. این فرهنگ همواره درصدد بود که به ترتیبی بازگردد و قدرت را به دست بگیرد. البته فرهنگ جاهلی هرگز به صورت قبل بازنگشت اما همیشه بخش مهمی از مساله بود. بازگشت فرهنگ جاهلی سطوح

مختلفی داشت؛ بخشی در مناسبات قبیله‌ای و بخشی در زمینه‌های شخصی و شخصیتی برخی افراد بروز می‌کرد. بعد از رحلت پیامبر(ص) این سطوح مختلف از جاهلیت در جامعه بروز کرد و در ذیل پوشش مفاهیم دینی و توحیدی جای گرفت. همین موقعیت ویژه به یک نقطه عطف بدل کرد؛ نقطه عطفی که بعدها با اندکی فاصله زمانی به خلافت بنی‌امیه منجر شد.

علت این‌که غدیر بعد از رحلت پیامبر(ص)، آنچنان که ایشان مطرح کرده‌بود، مستقر نشد به رقابت‌هایی ارتباط داشت که برای انتقام از اسلام شکل گرفته بود اما قدرت اسلام در مقابل تمام رقابت‌ها پیروز شد و اجازه انتقام نداد. در این دوره به قدری توحید در فرهنگ امت اسلامی مستقر شده بود که این رقابت‌ها باید در ذیل پوشش کلمه توحید رخ می‌داد وگرنه راه به جایی نداشت. از همین رو و براساس همین نقطه عطفی در

نهایت این‌امیه به قدرت رسید؛ همان بنی‌امیه‌ای که ۲۱ سال پرچم کفر به دست داشت، این بار به عنوان خلیفه رسول خدا برمسند نشست.

۲/ آیا بعد از این دوره و این نقطه عطف، غدیر به آن معنا که پیامبر(ص) مدنظر داشتند، در جامعه اسلامی ادامه پیدا کرد؟

اگر غدیر در تاریخ ادامه پیدا نمی‌کرد، اسلام استحاله می‌شد. غدیر به رغم این‌که در مقر و جایگاه خاص خودش که امامت است، محقق نشد اما در درون فرهنگ اسلامی زنده ماند و جریان تشیع با این رویکرد که روز غدیر از ایام...! است، باقی‌ماند. شهرستانی در کتاب الملل والنحل می‌گوید: در طول تاریخ اسلام هرگز برای مساله‌ای مانند غدیر، شمشر کشیده نشد. همین گفته نشان می‌دهد، غدیر حادثه‌ای نبود که یک روز فراموش شود. غدیر مقهور شد به این معنا که جریان رقیب و فرهنگ جاهلی از استقرار آن پیشگیری و مانع‌اند کرد اما مغلوب نشد، یادش زنده ماند و در تاریخ تداوم پیدا کرد، حتی مساله خلافت هم باقی‌ماند. خلافت بنی‌امیه و بنی‌عباس و انحرافی که رخ داد، بن‌مایه اصلی یعنی حضور سیاسی اسلام را

باید به غدیر برگردیم

اختلافاتی که بعد از رحلت پیامبر(ص) در جهان اسلام به خاطر عوامل و انگیزه‌های فردی و اجتماعی به‌وجود آمد، به لحاظ تاریخی جریان‌هایی را ایجاد کرد و در بخش‌هایی از فرهنگ اسلامی استمرار پیدا کرد. امت اسلامی برای بازگشت به سرچشمه وحدت که قرآن، نبی‌اکرم و سنت رسول...! است ناگزیر باید به ماقبل این حوادث بازگردد و قاعدتا یکی از نکات روشنگر برای بسیاری از حوادث که بعد از رحلت پیامبر پیش آمد، رویداد غدیر است. رویداد غدیر یک ذخیره الهی برای امت اسلامی است، برای این‌که ملت اسلامی از بازگشت به آن و از مسیر آن، می‌تواند وحدت از دست رفته را به دست آورد.

یک کار خیلی مهم، درباره موشی است که عاشق تماشای خورشید است و برای دیدن غروبش، همین‌طور می‌رود و می‌رود و می‌رود تا این‌که صدای خش‌خش ترسناکی به گوشش می‌رسد. او متوجه می‌شود یک مار قرمز آتشی به او زل زده و حالا نمی‌داند باید چه‌کار کند! بترسد یا کار دیگری کند؟ موش قصه در آن موقعیت متوجه می‌شود یک کار مهم دارد؛ شاید هم چندتا کار خیلی مهم‌تر از مهم!

مورد هجوم قرار گرفت، مورد حمله واقع نشد. لذا در فرهنگ اسلامی، ولایت باطنی امام معصوم توانست با فراغت بیشتر در امت اسلامی توسعه پیدا کند و محبت اهل بیت و ولایت ایشان در میان جریان‌های عرفانه جهان اسلام، مورد اذعان بوده است.

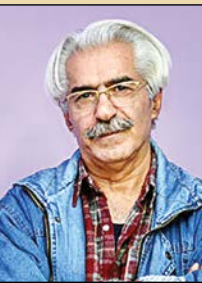
۳/ در شرایط امروز جامعه اعتقاد به ولایت چه در معنای ظاهری و چه در معنای باطنی چگونه است؟

غاصبان و جریان جاهلیت اگر می‌توانستند، همان‌طور که ابوسفیان و معاویه به دنبالش بودند، به کفر بازمی‌گشتند. برخی اظهارات هردو نشانه‌هایی از این بازگشت دارد اما حضور فرهنگی اسلام مانع از آن بود که چنین کنند. در تقابل با امامت هم اگر می‌توانستند، تنها مقام اجتماعی اهل بیت را غصب نمی‌کردند، بلکه یاد آنها را از یاد تاریخی امت اسلامی از بین می‌بردند چنانچه بنی‌امیه تلاش کرد و حتی سب مولا امیرالمومنین(ع) را ترویج می‌کرد اما به مقصود دست نیافت. شاید در تاریخ ولایت ظاهری اهل بیت(ع) غصب شده باشد اما ولایت باطنی ایشان در امت اسلامی مورد اذعان قرار گرفته است. لذا آن بخش از امت اسلامی که به مساله ولایت باطنی اهل بیت(ع) توجه دارد، فرصت مناسبی است برای حضور محبت اهل بیت در امت اسلامی و فرصتی است برای این‌که مقام سیاسی آنها و امامت ظاهری آنها روان‌تر و مقبول‌تر در گفت‌وگوهای بین امت اسلامی مطرح شود. گفت‌وگو درباره ولایت باطنی با کسانی که سب اهل بیت(ع) کنند، احترام برای اهل عصمت قابل نیاشند و به جایگاه معنوی آنها در نظام عالم بیت(ع) توجه دارد. فرصت مناسبی است برای حضور محبت اهل بیت در امت اسلامی و فرصتی است برای این‌که مقام سیاسی آنها و امامت ظاهری آنها روان‌تر و مقبول‌تر در گفت‌وگوهای بین امت اسلامی مطرح شود. گفت‌وگو درباره ولایت باطنی با کسانی که سب اهل بیت(ع) کنند، احترام برای اهل عصمت قابل نیاشند و به جایگاه معنوی آنها در نظام عالم قائل نیاشند، دشوارتر از آن است که بخواهیم از مقام امامت سیاسی آنها صحبت بکنیم. در شرایط موجود بستر محبت به اهل بیت(ع) و توجه به ولایت باطنی آنها که در جریان‌های عرفانی جهان اسلام هست، فرصت مناسبی برای وحدت امت اسلامی فراهم می‌آورد و امکانی برای رفع افتراق در جامعه اسلامی محسوب می‌شود، چون این محبت می‌تواند دستمایه گفت‌وگوهای صمیمانه‌تری در امت اسلامی باشد.

۴/ آیا می‌توان گفت اعتقاد و التزام به ولایت ظاهری یا سیاسی در کنار اعتقاد به ولایت باطنی را می‌توان در جامعه شیعی پیدا کرد و دید؟

تشیع ابتدا مختلفی دارد؛ یک بعدش مربوط به مقام باطنی امام یا پیامبر(ص) است که خلافت انسان کامل ولی... نسبت به عالم محسوب می‌شود. بعد دیگری مربوط به جایگاه پیامبر(ص) و ائمه معصومین در حوزه شناخت شریعت و مرجعیت اهل بیت(ع) برای فتوا و افتا است و بعد دیگرش مرجعیت سیاسی ائمه معصومین(ع) در مقام اجراست که همان امامت سیاسی پرشمرده می‌شود. در جامعه شیعه این هر سه وجود دارد اما معرفت شیعیان و مسلمانان به ابعاد مختلف ساحت پیامبر(ص) یا ائمه معصومین(ع) در طول تاریخ یکسان نبوده است. در میان اهل سنت افرادی بوده‌اند که پیامبر(ص) را در ردیف بقیه انسان‌ها قرار می‌دادند و جز در یک مدار خاص که نزول قرآن است، برای او شأن و منزلتی قائل نبودند. ممکن است در میان شیعیان هم کسانی داشته باشیم که به مقام باطنی و عصمت دائمی پیامبر(ص) یا ائمه معصومین معتقد نیاشند اما به لحاظ مرجعیت در مقام ابلاغ رسالت و ابلاغ شریعت معترف باشند و مقام منزلت، زعامت سیاست را قبول داشته باشند یا برعکس کسانی باشند که مقام باطنی را خوب شناخته اما نسبت به مسوولیت و زعامت سیاسی نبی‌اکرم(ص) و رسالت اجتماعی نبوت، توجه نداشته باشند. همه اینها لایه‌ها و سطوح مختلفی است که هم در میان شیعیان و هم در میان اهل سنت به صور مختلف وجود داشته است.

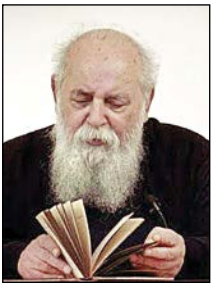
«هجوم ۲» علی فرامرزی با نقاشی و حجم

تازه‌ترین نقاشی‌های علی فرامرزی به‌زودی در گالری هدایت به تماشا درمی‌آید. هجوم ۲ عنوان این مجموعه است که در آن طراحی، نقاشی و حجم‌هایی با موضوع گسترش کویر و تسخیر حیات توسط خشکی ارائه می‌شود. مجموعه‌ای از تابلوهای رنگی و حجم نقاشی‌هایی که هجوم کویر به طبیعت و زندگی بشری و درختانی که به خشکی دچار می‌شوند را بازتاب می‌دهند.

فرامرزی، هجوم یک را سال ۹۶ ارائه داده بود و اکنون در سال‌های کرونازده و توجه دوباره انسان به طبیعت، هجوم ۲ را با ۲۹ اثر به تماشا می‌گذارد. حجم‌هایی که روی‌شان نقاشی شده و برخی اسقف آویخته شده‌اند، در زمره جذابیت‌های این نمایش هستند. علی فرامرزی سال ۱۳۲۹ در محله امرازمه یحیای تهران به دنیا آمده است و سال ۱۳۵۵ نخستین نمایش گروهی خود را برگزار کرد. پس از انقلاب درموزه هنرهای معاصر تهران تابلوی «اختناق دوسر» را در ابعاد بزرگ اجرا نمود. نمایشگاه هجوم ۲۱ مرداد در گالری هدایت در خیابان استاد نجات‌اللهی، کوچه ششم پریاست. / جام جم

وزیر، پیگیر وضعیت جسمانی «سایه»

مدیرکل حوزه‌وزارتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در تماس تلفنی با یلدا ابتهاج، دختر هوشنگ ابتهاج (سایه) که هم‌اکنون در بیمارستانی در کشور آلمان بستری شده، با ابلاغ سلام وزیر فرهنگ و ارشاد، در جریان آخرین وضعیت درمانی این شاعر برجسته کشورمان قرار گرفت.

محمود شالویی، دستیار ویژه وزیر فرهنگ گفت: در گفت‌وگوی تلفنی با خانم ابتهاج که در حال حاضر در آلمان حضور دارند به عنوان نماینده وزیر فرهنگ

در جریان آخرین وضعیت جسمانی این شاعر بزرگ کشورمان قرار گرفتیم. براساس گفته دختر این شاعر، هوشنگ ابتهاج هم‌اکنون تحت مداوا قرار دارد و روند درمان خود را طی می‌کند.

وی افزود: در این گفت‌وگوی تلفنی، آمادگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و شخص وزیر را به‌منظور هرگونه کمک در زمینه تسریع فرایند بهبود این شاعر نامدار کشورمان اعلام کردم.

گفتنی است، هوشنگ ابتهاج روز سه‌شنبه گذشته به علت نارسایی کلیه در بیمارستانی در آلمان بستری شد. / جام جم

همنوازی موسیقی تاجیکی در تهران

گروه همنوازی موسیقی از کشور تاجیکستان به سرپرستی خواننده پراوازه تاجیک، استاد دولت‌مند خائف در تالار وحدت تحت عنوان «شب دوستی» به اجرای موسیقی پرداخت که این اجرا مورد استقبال دوستداران فرهنگ و هنر فارسی در ایران قرار گرفت.

عکاس: مهدی آزادخت